

Argumentatieleer in het moedertaalonderwijs

1 november 1986

Auteur: Johan Bultynck

Volume: 16

Nummer: 5

Pagina's: 280-283

Documenten

- [vonk_jrg16_046.pdf](#)

argumentatieleer in het moedertaalonderwijs het moedertaalonderwijs heeft zich tot nu toe altijd sterk toegespitst op literatuur taalzuivering woorden schat en grammatica vanuit de moderne didactiek heeft men de laatste tijd meer en meer het communicatieve aspect van taal beklemtoond dit is een tendens waar in ieder geval de meeste didactici achter kunnen staan griffioen en damsma 1978 p 203 hebben een pleidooi gevoerd om het moedertaalonderwijs in complete communicatieve situaties in te richten de leidse werkgroep moedertaal didactiek 1980 p 23 stelt dat moedertaalonderwijs primair communicatief onderwijs moet zijn en ook de vlaamse didactiek daems e a 1982 sluit hierbij aan de klemtoon op het communicatieve aspect van taal betekent dan ook dat leerlingen de verschillende facetten van het talige communicatieproces moeten leren beheersen ofwel via reflectie ofwel via een combinatie van die twee een ander gevolg van het gelijkstellen van het moedertaalonderwijs met communicatief onderwijs is dat we ons een aantal vragen moeten stellen die in de communicatiewetenschap aan bod komen hoe komt hetgeen wij zeggen en schrijven over bij de ander hoe kan en moet informatie verstrekt worden hoe wordt de informatie ontvangen en verwerkt wat zijn de grenzen en de mogelijkheden de voorwaarden en de bepalende omstandigheden van de communicatie onder de mensen ijsseling 1982 p 8 voor het moedertaalonderwijs is een van de meest interessante aspecten uit de communicatiewetenschap de persuasieve communicatie wordt hier gezien als een manier van beïnvloeding de zender beïnvloedt de ontvanger die op zijn beurt de boodschap van de eerste kritisch interpreteert hierbij sluit de aandacht voor de argumentatieleer of de retorica de kunst van het overreden en het overtuigen nauw aan cfr ch perelman 1976 1977 de leerlingen zo wordt nu gezegd moeten binnen het communicatieproces ook de factoren van de beïnvloeding beheersen ze moeten leren de argumentatie te beoordelen en zelfs te argumenteren ze moeten leren hoe een discussie te voeren hoe een discussie kritisch te beluisteren hoe een tekst te lezen en te schrijven hoe argumenten te gebruiken te onderkennen en te beoordelen heel belangrijk hiervoor is het werk van van eemeren

grootendorst kruiger 1982 1983 dat primair normatief is en tot doel heeft richtlijnen op te stellen voor rede 280 vonk 1986 16de jg nr 5 lijke discussies a braet daarentegen is descriptief hij onderzoekt de effectiviteit van verbale middelen en grijpt daarvoor terug naar de klassieke retorica beide theoretische uitgangspunten zijn ondertussen in de schoolpraktijk vertaald het best kan de argumentatie leer daar aansluiten bij het vak taalbeheersing daarbij rijst natuurlijk de vraag wat argumentatieleer aan het moedertaalonderwijs te bieden heeft en wat het precieze doel is wanneer men leerlingen oefent in argumenteren en discussieren sommigen willen de leerlingen vaardig maken om discussies in hun eigen voordeel te laten uitdraaien omdat in onze maatschappij manipulatie legio is en elk individu moet leren manipuleren wil het niet ten onder gaan anderen is het er vooral om te doen de leerlingen op een redelijke manier geschillen te leren oplossen door argumentatie mijns inziens kunnen beide standpunten in de klaspraktijk verenigd worden tot nu toe is de argumentatieleer nog maar hier en daar in het middelbaar onderwijs doorgedrongen wat er concreet in de klas gebeurt is zonder empirisch onderzoek moei lijk vast te stellen het is mijn ervaring dat de studenten in de lerarenoplei ding enthousiast met argumentatieleer kunnen werken ik verwijs hierbij naar de lessen moedertaal didactiek aan de r u gent o l v ronald soetaert en nicole rowan en wel met beide standpunten de ene keer legt de student als leraar voor de klas de klemtoon op het leren manipuleren en het leren doorzien van manipulatie door allerhande schrijf lees spreek en luisteropdrachten hier kan taaldaden van a braet stimulerend werken de andere keer kan men leerlingen oefenen om tot een redelijke discussie te komen met regels die zij eventueel zelf opstellen als voorbeeld of als basis kan hier argumenteren van van eemeren e a dienen zo leert men argumenteren op verschillende manie ren zoals per slot van rekening ook in de praktijk ge beurt opvallend hierbij is vooral dat argumenteren sterk motive rend werkt zowel binnen de lerarenopleiding met studen ten als in de klaspraktijk met leerlingen dit is waar schijnlijk zo omdat argumenteren aangevoeld wordt als iets bruikbaar s iets voor het dagelijkse leven ook belangrijk en praktisch genoeg om theoretisch over te reflecteren argumenteren in de klas is trouwens zeker geen wondermid del of een uitvinding van vandaag waarschijnlijk gaan heel wat leraren in het kader van lectuur van zakelijke teksten wel eens nader in op de argumentatiestructuur en op de geldigheid van argumenten zij hoeven daarom niet noodzakelijk veel van argumentatietheorie af te weten belangrijk lijkt me echter dat zij deze vragen 281 welbewust stellen vanuit de visie dat leerlingen moeten leren te argumenteren te discussieren en kritisch te lezen of te luisteren ik pleit hier trouwens voor een uitbreiding van dit vakon derdeel en vind hiervoor steun in een principe dat nu algemeen aanvaard wordt het belang van het communicatie ve bij het leren hanteren van taal tot slot nog dit in een artikel in ons erfdeel schijnt a braet te twijfelen of de vraag naar argumentatieleer in het vlaamse moedertaalonderwijs niet moet worden voor afgegaan door onderwijs in taalzuivering mij dunkt echter dat precies het praktische onderwijs in argumenteren en discussieren zich uitstekend leent tot het tegelijk oefenen van een algemeen nederlandse taalvaardigheid argumentatie en discussie zullen trouwens vaak een dank baar kader vormen voor onderwerpen die over het algemeen moeili-

jk in de klas aan te brengen zijn johan bultynck de hemptinnelaan 34 9910 gent bibliografie braet a taaldaden een leergang schriftelijke taalbeheersing voor de bovenbouw havo vwo groningen wolters noordhoff 1979 braet a taalbeheersing als nieuwe retorica een historisch pro grammatisch en bibliografisch overzicht groningen wolters noordhoff 1980 braet a onderzoek op het gebied van het taalbeheersingsonderwijs in leidse werkgroep moedertaal didactiek moedertaalonderwijs in ontwikkeling muiderberg dick coutinho 1982 p 63 83 braet a renaissance van de retorica het vak taalbeheersing als nieuw onderdeel van de neerlandistiek ons erfdeel jg 25 nr 2 maart april 1982 p 162 170 daems f r roger j pepermans leren leven in taal een moeder taal didactiek antwerpen de sikkel 1982 drop w en j h l de vries taalbeheersing handboek voor taalhantering groningen wolters noordhoff 1977 droste f g het woord als wapen over retorica en filosofie antwerpen amsterdam de nederlandse boekhandel 1985 eemeren f h van r grootendorst t kruiger regels voor redelijke discussies een bijdrage tot de theoretische analyse van argumentatie ter oplossing van geschillen dordrecht foris publications 1982 eemeren f h van r grootendorst t kruiger argumentatieleer 1 het analyseren van een betoog groningen wolters noordhoff 1983 282 eenieren f h van r grootendorst t kruiger argumenteren groningen wolters noordhoff 1984 griffioen j h damsma zeggenschap grondslagen en een uitwerking van een didactiek van het nederlands in het voortgezet onderwijs groningen wolters noordhoff 19782 ijsseling s retoriek en filosofie leuven amersfoort acco 1982 leidse werkgroep moedertaal didactiek moedertaal didactiek een hand leiding voor het voortgezet onderwijs muiderberg dick coutinho 1980 perelman ch en olbrechts tyteca l traite de l argumentation la nouvelle rhetorique brussel editions de l universite de bruxel les 1976 perelman ch retorica en argumentatie baarn ambo 1977 283